A1

Onteigeningsbeschikking

Onteigeningsbeschikking voor Projectbesluit dijkversterking Grebbedijk

Het Algemeen Bestuur van het waterschap Vallei en Veluwe

Gelet op de artikelen 11.3 en 11.4 van de Omgevingswet;

Gezien het voorstel van het college van dijkgraaf en heemraden van **20 januari 2026**;

Besluit

met overneming van de in het voorstel / de adviesnota van het college van dijkgraaf en heemraden van **20 januari 2026** weergegeven overwegingen, welke worden geacht onderdeel uit te maken van dit besluit

I. De onroerende zaken die zijn vermeld op de lijst van 20 januari 2026 (geactualiseerd op 11 februari 2026) die behoort bij dit besluit ter onteigening aan te wijzen op naam van de publiekrechtelijke rechtspersoon Waterschap Vallei en Veluwe;
II. De rechtbank Gelderland, locatie Arnhem te verzoeken om dit besluit te bekrachtigen;
III. Het college van dijkgraaf en heemraden te belasten met de indiening van dit verzoek tot bekrachtiging bij de rechtbank en de verdere afwikkeling van dat verzoek;
IV. Het college van dijkgraaf en heemraden op te dragen al datgene te doen (besluiten te nemen dan wel handelingen te verrichten) dat bijdraagt aan de (onherroepelijke) bekrachtiging van dit onteigeningsbesluit;
V. Het college van dijkgraaf en heemraden op te dragen om bij het wegvallen van de grondslag of noodzaak van onteigening, de bekrachtigingsprocedure voor de betreffende onroerende zaken te beëindigen;
VI. Het college van dijkgraaf en heemraden te belasten met de indiening van het verzoek aan de rechtbank tot vaststelling van de schadeloosstelling ten gevolge van de onteigening en de verdere afwikkeling van dat verzoek;
VII. Het college van dijkgraaf en heemraden de bevoegdheid te verlenen tot indiening van het verzoek aan een notaris tot het verlijden van de onteigeningsakte en de verdere afwikkeling van dat verzoek;

Vastgesteld in de vergadering van 2 maart 2026

Ondertekening

Dijkgraaf en heemraden

drs. ing. K.A. Blokland
secretaris

mevrouw mr. S.H.M. Ornstein MCPm
dijkgraaf

Bijlagen:
- Voorstel / adviesnota van het college van dijkgraaf en heemraden aan het Algemeen Bestuur van **20 januari 2026**;
- Lijst van te onteigenen onroerende zaken;
- Zienswijzennota.

A2

20 januari 2026 (geactualiseerd op 11 februari 2026)

Onteigeningslijst

Lijst van te onteigenen onroerende zaken
ONTEIGENINGSPLAN: Dijkversterking Grebbedijk

Kadastraal bekend als gemeente: Rhenen
Burgerlijke gemeente: Rhenen

Grondplannr.	Te onteigenen grootte (m²)	Kadastrale grootte (m²)	Sectie en nr.	Ten name van
3	3665	3665 (voorlopig)	D 420 *(oud D 360 ged.)*	Waterschap Vallei en Veluwe
4	60	60	D 344	Waterschap Vallei en Veluwe (eigendom belast met vruchtgebruik) Willem Lambertus Ruinemans (recht van vruchtgebruik) *Klaas Ruinemans (recht van vruchtgebruik)** *Evertje van de Scheur (recht van vruchtgebruik)** *Anna Willemina van der Lee (recht van vruchtgebruik)**
8-1	530	24.025	D 351	Sander Johannes Daniëls (1/3 aandeel) Adriaan Maarten Marie Daniëls (1/3 aandeel) Geert Zeger Volkert Daniëls (1/3 aandeel)
8-2	566	24.025	D 351	Sander Johannes Daniëls (1/3 aandeel) Adriaan Maarten Marie Daniëls (1/3 aandeel) Geert Zeger Volkert Daniëls (1/3 aandeel)
9	400	400	D 352	Waterschap Vallei en Veluwe (eigendom belast met erfpacht) Sander Johannes Daniëls (1/3 aandeel recht van erfpacht) Adriaan Maarten Marie Daniëls (1/3 aandeel recht van erfpacht) Geert Zeger Volkert Daniëls (1/3 aandeel recht van erfpacht)
10	1.227	26.095	D 353	Hendrik Lubbert van Zetten

** Dit recht is geëindigd c.q. vervallen*

Lijst van te onteigenen onroerende zaken
ONTEIGENINGSPLAN: Dijkversterking Grebbedijk

Kadastraal bekend als gemeente: Wageningen
Burgerlijke gemeente: Wageningen

Grondplannr.	Te onteigenen grootte (m²)	Kadastrale grootte (m²)	Sectie en nr.	Ten name van
11	1.683	79.020	G 2046	Hendrik Lubbert van Zetten Gemeente Wageningen (opstalrecht nutsvoorzieningen op gedeelte van perceel)
12	550	44.333	G 2551	Geurt Janssen van Doorn *Geertruida Maasdam (recht van gebruik en bewoning)** Gemeente Wageningen (opstalrecht nutsvoorzieningen op gedeelte van perceel)
14	12	12	G 1862	Geurt Janssen van Doorn Liander N.V. (zakelijk recht als bedoeld in artikel 5, lid 3 onder b, van de Belemmeringenwet Privaatrecht)
16	85	529	G 2085	Dirkje van den Brink
18	945	5.361	G 2080	Peter Bullinga
19	600	7.261	G 2079	Peter Bullinga
21	6	6	G 2091	Peter Bullinga
22	62	165	G 2731	Jorik van Egdom Gemeente Wageningen (opstalrecht nutsvoorzieningen op gedeelte van perceel)
23	70	70	G 2336	Jelis van Leijen Gemeente Wageningen (opstalrecht nutsvoorzieningen op gedeelte van perceel)

* *Dit recht is geëindigd c.q. vervallen*

24	318	894	G 2337	Jelis van Leijen *Cornelis van Leijen (recht van gebruik en bewoning)** *Jacoba Cornelia Lina van de Loosdrecht (recht van gebruik en bewoning)** Liander N.V. (zakelijk recht als bedoeld in artikel 5, lid 3 onder b, van de Belemmeringenwet Privaatrecht) TenneT TSO B.V. (zakelijk recht als bedoeld in artikel 5, lid 3 onder b, van de Belemmeringenwet Privaatrecht) TenneT TSO B.V. (opstalrecht nutsvoorzieningen) Gemeente Wageningen (opstalrecht nutsvoorzieningen op gedeelte van perceel)
25	121	200	G 2233	Jelis van Leijen Liander N.V. (zakelijk recht als bedoeld in artikel 5, lid 3 onder b, van de Belemmeringenwet Privaatrecht) TenneT TSO B.V. (zakelijk recht als bedoeld in artikel 5, lid 3 onder b, van de Belemmeringenwet Privaatrecht) TenneT TSO B.V. (opstalrecht nutsvoorzieningen)
26	382	13.359	G 2234	Stichting Wageningen Research Liander N.V. (zakelijk recht als bedoeld in artikel 5, lid 3 onder b, van de Belemmeringenwet Privaatrecht) TenneT TSO B.V. (zakelijk recht als bedoeld in artikel 5, lid 3 onder b, van de Belemmeringenwet Privaatrecht) TenneT TSO B.V. (opstalrecht nutsvoorzieningen) Gemeente Wageningen (opstalrecht nutsvoorzieningen op gedeelte van perceel)
27-1	83	65.480	G 2251	Stichting Wageningen Research Gemeente Wageningen (opstalrecht nutsvoorzieningen op gedeelte van perceel)

* *Dit recht is geëindigd c.q. vervallen*

27-2	353	65.480	G 2251	Stichting Wageningen Research Gemeente Wageningen (opstalrecht nutsvoorzieningen op gedeelte van perceel)
28	2942	23.870	G 2037	Stichting Wageningen Research
29	68	68	G 2088	Waterschap Vallei en Veluwe Robbert Jan Ruijsch (recht van erfpacht)
30	620	3.269	G 2537	Robbert Jan Ruijsch
31	3147	34.723	G 2072	Wageningen Universiteit/Wageningen University Robbert Jan Ruijsch (opstalrecht nutsvoorzieningen op gedeelte van perceel)
32	2109	12.302	G 2071	Wageningen Universiteit/Wageningen University
33	867	1.175	I 3406	Nerbenta B.V.
34	191	380	I 3405	Stichting Gemeente Wageningen knapt op

A3

waterschap vallei en veluwe

Aan algemeen bestuur 2 maart 2026

Adviesnota

		Portefeuillehouder:	
Datum	20 januari 2026	Bestuurlijk	Bert van Vreeswijk
Documentnummer	19273/19275	WMT	
Projectnummer	P8305RF	Bestuursprogramma	Waterveiligheid
Bijlage(n)		Opdrachtgever	Opdrachtgever
		Opsteller	

Onderwerp: Onteigeningsbeschikking inzake dijkversterking Grebbedijk

Voorstel

Het geven van een onteigeningsbeschikking die betrekking heeft op de onteigening van onroerende zaken in de gemeenten Rhenen en Wageningen.

Inhoud onteigeningsbeschikking:

I. De onroerende zaken die zijn vermeld op de lijst van 20 januari 2026 (geactualiseerd op 11 februari 2026) die behoort bij dit besluit ter onteigening aan te wijzen op naam van de publiekrechtelijke rechtspersoon Waterschap Vallei en Veluwe;

II. De rechtbank Gelderland, locatie Arnhem te verzoeken om dit besluit te bekrachtigen;

III. Het college van dijkgraaf en heemraden te belasten met de indiening van dit verzoek tot bekrachtiging bij de rechtbank en de verdere afwikkeling van dat verzoek;

IV. Het college van dijkgraaf en heemraden op te dragen al datgene te doen (besluiten te nemen dan wel handelingen te verrichten) dat bijdraagt aan de (onherroepelijke) bekrachtiging van dit onteigeningsbesluit;

V. Het college van dijkgraaf en heemraden op te dragen om bij het wegvallen van de grondslag of noodzaak van onteigening, de bekrachtigingsprocedure voor de betreffende onroerende zaken te beëindigen;

VI. Het college van dijkgraaf en heemraden te belasten met de indiening van het verzoek aan de rechtbank tot vaststelling van de schadeloosstelling ten gevolge van de onteigening en de verdere afwikkeling van dat verzoek;

VII. Het college van dijkgraaf en heemraden de bevoegdheid te verlenen tot indiening van het verzoek aan een notaris tot het verlijden van de onteigeningsakte en de verdere afwikkeling van dat verzoek;

Inleiding

De Grebbedijk is een primaire waterkering in het beheer bij Waterschap Vallei en Veluwe. De dijk beschermt de bewoners van de Gelderse Vallei tegen hoge waterstanden in de Nederrijn. Ook in de toekomst moet de dijk veiligheid bieden. Uit de laatste wettelijke toetsing die is uitgevoerd in 2017, volgt dat de dijk op dit moment niet voldoet aan de wettelijk voorgeschreven signaleringswaarde en ondergrens, beiden een vastgestelde overstromingskans. Daarom moet Waterschap Vallei en Veluwe de dijk versterken.

Na onderzoek en participatie heeft Waterschap Vallei en Veluwe een projectbesluit voorbereid en opgesteld (Projectbesluit Dijkversterking Grebbedijk), waarin de dijkversterkingsmaatregelen zijn opgenomen. Het Projectbesluit is door het college van dijkgraaf en heemraden van het waterschap vastgesteld op 10 juni 2025 en door Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland, in afstemming met de provincie Utrecht, op 1 juli 2025 goedgekeurd. Op 10 juni 2025 heeft het college van dijkgraaf en heemraden eveneens ingestemd met de voorbereiding van een onteigeningsprocedure. Op 17 juli 2025 heeft het Algemeen Bestuur ingestemd met een uitvoeringskrediet ten behoeve van de realisatiefase van het projectbesluit.

Om uitvoering te kunnen geven aan het projectbesluit moet het waterschap beschikken over de nog niet bij hem in eigendom zijnde kadastrale percelen. Het waterschap spant zich in om met alle eigenaren en rechthebbenden minnelijk overeenstemming te bereiken. Dit is (vooralsnog) niet in alle gevallen mogelijk gebleken. Om tijdig over de benodigde kadastrale perce(e)l(sgedeelt)en te kunnen beschikken is onteigening noodzakelijk.

Beoogd effect (onteigeningsbelang)

De onteigening is nodig voor de realisatie van de maatregelen die in het Projectbesluit zijn vastgelegd. Op grond van artikel 11.6 van de Omgevingswet kan het waterschap aan een vastgesteld projectbesluit een onteigeningsbelang ontlenen. Het projectbesluit is door het college van dijkgraaf en heemraden van het waterschap vastgesteld op 10 juni 2025 en door Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland, in afstemming met de provincie Utrecht, op 1 juli 2025 goedgekeurd.

Het Projectbesluit voorziet in de realisatie van dijkversterkingsmaatregelen ten behoeve van de Grebbedijk, globaal gelegen tussen de Wageningse Berg en de Grebbeberg. In de wijze van planuitvoering wordt inzicht verschaft door het projectbesluit als ook door de zakelijke beschrijving.

Argumenten

Noodzaak
Om het projectbesluit tijdig te kunnen realiseren is het noodzakelijk dat het waterschap de eigendom, vrij van lasten en rechten, verkrijgt van de onroerende zaken die zijn vermeld in de bij deze beschikking behorende onteigeningslijst.

Het waterschap heeft met de eigenaren overleg gevoerd om deze onroerende zaken minnelijk in eigendom te verkrijgen. Met andere rechthebbende(n) heeft het waterschap overleg gevoerd over het vervallen van zakelijke/persoonlijke rechten op deze onroerende zaken. In de periode december 2024 tot en met februari 2025 is een eerste schriftelijke bieding uitgebracht en in september 2025 is een tweede schriftelijke bieding uitgebracht.

Dit overleg heeft vooralsnog niet tot (volledige) overeenstemming geleid. Omdat niet aannemelijk is dat het overleg op afzienbare termijn tot vrijwillige eigendomsoverdracht gaat leiden of overeenstemming kan worden bereikt over het vervallen van de zakelijke/persoonlijke rechten is de onteigening noodzakelijk om de maatregelen uit het projectbesluit tijdig te kunnen verwezenlijken.

Er is geen sprake van een omstandigheid, als bedoeld in artikel 11.7 van de Omgevingswet, op grond waarvan zou moeten worden aangenomen dat de noodzaak tot onteigening in de gegeven omstandigheden ontbreekt. Daarmee staat vast dat de onteigening op dit moment noodzakelijk is.

Urgentie
De planning van de uitvoering van het projectbesluit is als volgt:

De gunning van de aanlegfase aan de aannemer heeft plaatsgevonden in september 2025. In het eerste jaar gaat de aannemer werken aan een uitvoeringsontwerp, waarbij specifieke onderdelen mogelijk al eerder klaar zijn. De daadwerkelijke werkzaamheden aan de dijk vinden naar verwachting plaats tussen 2026 en 2029. Werkzaamheden binnendijks kunnen in principe het hele jaar plaatsvinden. Buitendijks moet rekening gehouden worden met het hoogwater in de winterperiode, het 'gesloten seizoen'. Er worden in maximaal 2 werkvakken tegelijkertijd werkzaamheden uitgevoerd. Hierbij zijn voorwaarden vanuit natuurwetgeving over waar wanneer gewerkt kan worden van toepassing. De planning is dat de hoogwaterveiligheid van de Grebbedijk eind 2029 op orde is.

Uit deze planning volgt dat aannemelijk is dat binnen drie jaar na de inschrijving van de onteigeningsakte een begin zal worden gemaakt met de realisatie van de dijkversterking. Daarmee is de urgentie om op dit moment over te gaan tot onteigening in overeenstemming met het wettelijk criterium, zoals opgenomen in artikel 11.11 van de Omgevingswet, aangetoond.

Kanttekeningen en risico's

Vertraging
Als niet tot onteigening wordt overgegaan is het waterschap afhankelijk van de bereidheid van grondeigenaren en rechthebbenden om tot overeenstemming te komen. Het is onzeker of dit slaagt en binnen welke termijn dit slaagt. Dit leidt tot vertraging en onzekerheid of het project (tijdig) tot uitvoering kan worden gebracht. Een tijdige start van de werkzaamheden is noodzakelijk voor het realiseren van de waterveiligheidsopgave. Bij onteigening heeft het waterschap na het doorlopen van de procedure het benodigde eigendom verkregen en kan daarna met de uitvoering op de onteigende percelen of perceelsgedeelten worden gestart.

Voortdurend inzet op minnelijke overeenstemming
Tijdens de gehele onteigeningsprocedure zal worden geprobeerd om (alsnog) minnelijke overeenstemming te bereiken met eigenaren en rechthebbenden zodat in dat geval onteigening niet meer nodig is.

De rechtbank kan anders beslissen
Nadat het Algemeen Bestuur tot onteigening heeft besloten dient de onteigeningsbeschikking ter bekrachtiging naar de rechtbank te worden gestuurd. Belanghebbenden kunnen bij de rechtbank bedenkingen inbrengen tegen de onteigeningsbeschikking. Mede op basis van de ingebrachte bedenkingen kan de rechtbank het verzoek tot bekrachtiging afwijzen of slechts gedeeltelijk toewijzen. De uitkomst van de bekrachtigingsprocedure kan daarom van invloed zijn op de voortgang van de uitvoering van de dijkversterking.

Financiën

Nadat de onteigeningsbeschikking onherroepelijk is geworden moet de rechtbank binnen 12 maanden verzocht worden om de schadeloosstelling vast te stellen. Dit verzoek moet door een advocaat worden ingediend. De schadeloosstelling en de proceskosten worden gedekt door het uitvoeringskrediet dat beschikbaar is gesteld voor de realisatiefase.

Juridische aspecten

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. De Omgevingswet heeft geleid tot een aanzienlijke stelselwijziging ten aanzien van de ruimtelijke ordening in Nederland. Dit geldt ook voor de onteigening.

Onder de voorheen geldende Onteigeningswet was het de Kroon die op verzoek van het Algemeen Bestuur de voor de uitvoering van een project noodzakelijke percelen of perceelsgedeelten bij Koninklijk Besluit aanwees. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet dient het Algemeen Bestuur zelf een onteigeningsbeschikking te nemen. Nadat het Algemeen Bestuur een besluit heeft genomen moet de onteigeningsbeschikking

ter bekrachtiging naar de rechtbank worden gestuurd, dus ook wanneer naar aanleiding van de terinzagelegging van het ontwerpbesluit geen zienswijzen naar voren zijn gebracht.

Omdat de betreffenden gronden in verschillende kadastrale gemeenten liggen waar verschillende rechtbanken bevoegd zijn, zal overeenkomstig artikel 16.94 Omgevingswet de rechtbank Gelderland, locatie Arnhem de onteigeningsbeschikking moeten bekrachtigen.

Alle grondeigenaren en rechthebbenden zijn geïnformeerd over het projectbesluit en met hen zijn onderhandelingen gevoerd. Aangezien onteigening vanuit de bestaande rechtspositie van de belanghebbende(n) een ingrijpend en zwaar middel is dat slechts in het uiterste geval mag worden toegepast om de tijdige uitvoering van de dijkversterking te kunnen waarborgen, is deze procedure met zorgvuldigheid doorlopen.

Communicatie

Toepassing uniforme openbare voorbereidingsprocedure
Overeenkomstig artikel 16.33b van de Omgevingswet en artikel 3:11, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) hebben de ontwerponteigeningsbeschikking met daarbij behorende stukken van 3 november 2025 tot en met 15 december 2025 in de gemeenten Rhenen en Wageningen ter inzage gelegen. De stukken zijn binnen bovengenoemde periode tevens digitaal beschikbaar gesteld op de website:
www.grebbedijk.com/terinzagelegging.

De volgende stukken hebben in de hierboven genoemde periode ter inzage gelegen:
- ontwerponteigeningsbeschikking;
- concept voorstel college van dijkgraaf en heemraden aan het algemeen bestuur;
- lijst te onteigenen onroerende zaken;
- grondtekening;
- planologische grondslag met daarop een projectie van de grondtekening;
- zakelijke beschrijving van het onteigeningsplan;
- ontwerp met daarop een projectie van de grondtekening.

Overeenkomstig artikel 3:12 Awb is van de terinzagelegging van de ontwerponteigeningsbeschikking en de onteigeningsstukken op 31 oktober 2025 openbaar kennis gegeven in het waterschapsblad, van Waterschapsblad 2025, 26469.

Verder is de ontwerponteigeningsbeschikking (met bijbehorend concept voorstel van het college van dijkgraaf en heemraden aan het algemeen bestuur alsmede de onteigeningslijst) overeenkomstig artikel 3:13 van de Awb, voorafgaand aan de terinzagelegging toegezonden aan belanghebbenden. Daarbij zijn belanghebbenden gewezen op de mogelijkheid om schriftelijk of mondeling zienswijzen over de ontwerponteigeningsbeschikking naar voren te brengen.

Binnen de termijn dat de ontwerponteigeningsbeschikking ter inzage heeft gelegen zijn daarover 4 zienswijzen naar voren gebracht. Deze zienswijzen zijn vermeld in de zienswijzennota die bij dit voorstel is gevoegd en waarin een reactie van het bevoegd gezag is voorzien.

De zienswijzen hebben niet tot aanpassingen in de onteigeningsbeschikking geleid.

Toevoeging (11 februari 2026):
Er is overeenstemming bereikt met de eigenaren van de onroerende zaken die zijn aangeduid met grondplannummers 1 en 2 en op 22 januari 2026 is de eigendom overgedragen aan het waterschap. Daardoor is onteigening niet meer nodig. De grondplannummers 1 en 2 zijn derhalve verwijderd van de lijst met te onteigenen onroerende zaken zoals die ter visie heeft gelegen.

Er is overeenstemming bereikt met de eigenaar van de onroerende zaak die is aangeduid met grondplannummer 3 en op 4 februari 2026 is de eigendom overgedragen aan het waterschap. Dit grondplannummer is verpacht. Omdat er (nog) geen overeenstemming is bereikt met de pachter – en het pachtrecht beëindigd dient te worden om het werk te kunnen realiseren – is er een noodzaak om dit grondplannummer ter onteigening aan te wijzen. Onteigening heeft een titelzuiverende werking en daardoor kan het waterschap het eigendom bevrijden van het pachtrecht. Derhalve is het grondplannummer gehandhaafd op de lijst met de te onteigenen onroerende zaken, waarbij het waterschap als eigenaar staat vermeld. Aangezien het perceel ten behoeve van de overdracht is gesplitst, is de kadastrale aanduiding in de lijst gewijzigd ten opzichte van de lijst zoals deze ter inzage heeft gelegen.

Advies
Dit voorstel als hamerstuk agenderen voor de algemeen bestuursvergadering van 2 maart 2026.

Ondertekening

Dijkgraaf en heemraden

drs. ing. K.A. Blokland
secretaris

mevrouw mr. S.H.M. Ornstein MCPm
dijkgraaf

Besluit
Zonder stemming conform voorstel aangenomen.

A7

Zienswijzennota

Ontwerponteigeningsbeschikking tot aanwijzing van onroerende zaken ter onteigening die nodig zijn voor de dijkversterking Grebbedijk, in de gemeenten Rhenen en Wageningen

1. Inleiding en procedure

Voor de totstandkoming van de onteigeningsbeschikking is de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (afdeling 3:4 Awb) gevolgd. In deze procedure hebben belanghebbenden de mogelijkheid gekregen om zienswijzen naar voren te brengen over de ontwerponteigeningsbeschikking.

Van de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen is gebruik gemaakt. In deze zienswijzennota zijn de ingebrachte zienswijzen kort samengevat en voorzien van een reactie. Tevens is aangegeven of de zienswijze aanleiding geeft tot aanpassing van de ontwerponteigeningsbeschikking.

2. Zienswijzen

Zienswijze	Reactie
#1 Stichting gemeente Wageningen knapt op (hierna te noemen: "reclamant 1") geeft het volgende aan. Het bekendmaken van de onteigeningsbeschikking is prematuur. Dit gezien onteigening juridisch gezien alleen mogelijk is op basis van een onherroepelijk geworden projectbesluit. Er is beroep aangetekend tegen dit projectbesluit. Voorts wordt gesteld dat de inhoud van de zienswijze als woordelijk herhaald en ingelast moet worden beschouwd als de inhoud van het bij de Raad van State ingediende beroepschrift.	Het projectbesluit voor de dijkversterking Grebbedijk is door het dagelijks bestuur van het waterschap op 10 juni 2025 vastgesteld en bij brief van 1 juli 2025 door Gedeputeerde Staten van Gelderland goedgekeurd. Om een onteigeningsbeschikking te kunnen geven is het niet noodzakelijk dat het projectbesluit onherroepelijk is. Artikel 11.5 Omgevingswet bepaalt dat een onteigeningsbeschikking alleen kan worden gegeven in het belang van het ontwikkelen, gebruiken of beheren van de fysieke leefomgeving. Daarvan is volgens artikel 11.6 Omgevingswet sprake als de beoogde vorm mogelijk is gemaakt in een *vastgesteld* projectbesluit. Om de onteigeningsakte te kunnen verlijden dient het projectbesluit wel onherroepelijk te zijn. Het is van belang dat het waterschap tijdig beschikt over de benodigde gronden om uitvoering te kunnen geven aan het projectbesluit. Gezien de doorlooptijd van (het vervolg van) de onteigeningsprocedure is het van belang dat op korte termijn een onteigeningsbeschikking wordt gegeven. De onteigeningsbeschikking is derhalve niet prematuur. De zienswijze van reclamant 1 vormt geen aanleiding voor aanpassing van de onteigeningsbeschikking. Het verzoek om de inhoud van de zienswijze in het beroepschrift als woordelijk herhaald en ingelast te beschouwen dient aan de Afdeling gericht te worden. Voor zover bedoeld is de inhoud van het beroepschrift in de zienswijze te herhalen wordt opgemerkt dat een dergelijke inlassing dermate algemeen is dat daarop niet goed gereageerd kan worden. Daarom wordt volstaan met een verwijzing naar het verweerschrift dat namens het waterschap in de beroepsprocedure is ingediend.

Zienswijze	Reactie
#2 Stichting Wageningen Research en Wageningen Universiteit/Wageningen University (hierna gezamenlijk te noemen: "reclamant 2"): De zienswijze van reclamant 2 bestaat uit vijf onderdelen. Voor de overzichtelijkheid wordt per onderdeel ingegaan op de zienswijze. Reclamant 2 verzoekt het waterschap samengevat om: • Herbeoordeling van de noodzaak tot onmiddellijke onteigening, gezien de lopende minnelijke gesprekken. • Onderbouwing van alternatieve oplossingsrichtingen rekening houdend met de unieke status van de gronden van reclamant 2. • Herziening van de omvang van de aangewezen percelen. • Rekening te houden met de gevolgen van de dijkversterking voor de resterende percelen (waterhuishouding en verdichting). • Aanpassing van de ontwerpbeslissing zodat eerst de minnelijke fase zorgvuldig wordt voortgezet en afgerond. In onderdelen #3, #4, #5, #6 en #7 gaat reclamant 2 in op bovengenoemde punten.	De zienswijze wordt hierna sub #3 t/m #7 per onderdeel weergegeven met een reactie.
#3 Reclamant 2 erkent het publieke belang van waterveiligheid. Tegelijkertijd is de onderbouwing van de noodzaak van onteigening in de huidige fase volgens reclamant 2 niet volledig overtuigend. Uit de adviesnota blijkt dat nog wordt ingezet op minnelijke overeenstemming, en zelfs dat het waterschap dit tot aan de start van de aanlegfase zal blijven proberen. Dit roept bij reclamant 2 de vraag op waarom nu al wordt geconcludeerd dat vrijwillige	Uit artikel 11.5 Omgevingswet volgt onder andere dat een onteigeningsbeschikking alleen kan worden gegeven wanneer de onteigening noodzakelijk is. Het waterschap heeft (blijkens het logboek) uitvoerig geprobeerd om middels minnelijk overleg tot overeenstemming te komen. Sinds mei 2024 is het waterschap in gesprek met reclamant 2. Er hebben meerdere overleggen en contactmomenten plaatsgevonden. Er is op 4 maart 2025 een schriftelijk aanbod uitgebracht en op 25 september 2025 is nogmaals een schriftelijk aanbod gedaan. Beide biedingen zijn door reclamant 2 niet aanvaard.

grondverwerving niet zal slagen en dat onteigening noodzakelijk is. Voor reclamant 2 zijn nog inhoudelijke en procedurele punten onderwerp van overleg.	Het waterschap heeft een redelijke poging gedaan tot minnelijke verwerving en het is niet aannemelijk dat binnen afzienbare termijn alsnog overeenstemming kan worden bereikt over de minnelijke verwerving van de betrokken onroerende zaken die zal leiden tot spoedige levering daarvan. Daarmee is voldaan aan het noodzaakvereiste. In dit verband wordt ook verwezen naar de artikelen 11.5 en 11.7 Omgevingswet. Het is van belang dat het waterschap tijdig beschikt over de benodigde gronden om uitvoering te kunnen geven aan het projectbesluit. Gezien de doorlooptijd van (het vervolg van) de onteigeningsprocedure is het van belang dat op korte termijn een onteigeningsbeschikking wordt gegeven. Ten aanzien van de urgentie wordt in dit verband ook verwezen naar de zakelijke beschrijving. De werkzaamheden aan de dijk zijn voorzien tussen 2026 en 2029. Volgens de planning is de hoogwaterveiligheid van de Grebbedijk eind 2029 op orde. Daarmee is voldaan aan het urgentie vereiste. Het is immers aannemelijk dat binnen drie jaar na eigendomsoverdracht wordt gestart met de uitvoering van het werk waarvoor wordt onteigend. Parallel aan de onteigeningsprocedure zal het waterschap zich blijven inzetten om overeenstemming te bereiken middels minnelijk overleg. Het is evenwel onzeker of minnelijke overeenstemming kan worden bereikt, en als dat het geval is, binnen welke termijn.
#4 Het waterschap stelt dat "vooralsnog geen overeenstemming" is bereikt en verwijst naar schriftelijke biedingen uit maart 2025 en september 2025. Reclamant 2 stelt dat: 1. er nog belangrijke informatie ontbreekt over exacte planuitvoering op hun percelen; 2. gesprekken nog lopen; 3. er nog geen volledige onderbouwing is verstrekt van de geboden schadeloosstelling; 4. alternatieve oplossingen nog niet inhoudelijk zijn besproken.	4.1 Uit de zienswijze blijkt niet welke belangrijke informatie volgens reclamant 2 ontbreekt over exacte planuitvoering op de percelen. Tijdens de hoorzitting is gevraagd om verduidelijking op dit punt. Per e-mail d.d. 5 januari 2025 heeft reclamant 2 laten weten dat wordt gedoeld op maatregelen die getroffen moeten worden met betrekking tot de impact op de bij reclamant 2 in eigendom blijvende percelen. Dit vanuit het oogpunt van de continuïteit van langdurig wetenschappelijk onderzoek (dat gelet op de teelthistorie). Uit bovenstaande blijkt dat dit onderdeel van de zienswijze geen betrekking heeft op de gronden die

Dit maakt dat niet aannemelijk is dat de minnelijke fase is uitgeput, zoals vereist voor onteigening onder de Omgevingswet.	permanent benodigd zijn en onteigend worden, maar dat dit betrekking heeft op de tijdelijk benodigde grond. Vanuit dit oogpunt is dit onderdeel niet relevant voor de beoordeling of het waterschap kan overgaan tot het geven van een onteigeningsbeschikking. De tijdelijk benodigde grond is immers niet betrokken in de onteigeningsprocedure. Ten overvloede wordt nog het volgende opgemerkt: Het waterschap begrijpt dat het voor reclamant 2 prettig zou zijn om ook over de tijdelijk benodigde gronden duidelijkheid te krijgen. Het waterschap heeft in het najaar van 2025 een aannemer gecontracteerd. In samenspraak met de aannemer zal het waterschap met reclamant 2 in overleg treden over de schadebeperkende maatregelen die getroffen kunnen worden op de tijdelijk benodigde gronden. 4.2 Het is van belang dat het waterschap tijdig beschikt over de benodigde gronden om uitvoering te kunnen geven aan het projectbesluit. Gezien de doorlooptijd van (het vervolg van) de onteigeningsprocedure is het van belang dat op korte termijn een onteigeningsbeschikking wordt gegeven. Parallel aan de onteigeningsprocedure zal het waterschap zich blijven inzetten om overeenstemming te bereiken middels minnelijk overleg. 4.3 In beide schriftelijk uitgebrachte biedingen is toegelicht met welke factoren rekening is gehouden bij het begroten van de schadeloosstelling. Tevens is in de bieding d.d. 25 september 2025 een uitsplitsing opgenomen. De rentmeester die namens het waterschap optreedt heeft meermaals verzocht om een inhoudelijke reactie op de geboden schadeloosstelling zodat overleg gevoerd kan worden over de inhoud en opzet van de schadeloosstellingsbegroting. Ook in een overleg d.d. 1-9-2025 is reclamant 2 nadrukkelijk verzocht om met een inhoudelijke reactie te komen dan wel met een tegenvoorstel. Deze is door het waterschap niet ontvangen. In het tot op heden gevoerde minnelijk overleg is reclamant 2 niet ingegaan op de uitnodiging vanuit het waterschap tot een gesprek over de inhoud van de schadeloosstelling

	omdat reclamant 2 zich op het standpunt stelt dat er eerst vervangende grond beschikbaar dient te komen. Het waterschap heeft in voldoende mate een onderbouwing verstrekt van de geboden schadeloosstelling. Overigens heeft reclamant 2 niet eerder kenbaar gemaakt dat zij een nadere onderbouwing wenst van de geboden schadeloosstelling. 4.4 Verwezen wordt naar het antwoord bij #7.1
#5 Reclamant 2 geeft aan het niet eens te zijn met de hoogte van de voorgestelde schadeloosstelling. Reclamant 2 geeft aan dat de te lijden schade daarmee niet wordt vergoed en dat wordt voorbij gegaan aan de gevolgen voor de onderzoeksdoeleinden op deze gronden voor reclamant 2. Het waterschap ziet volgens reclamant 2 de noodzaak niet in van het aanbieden van vervangende grond. Wanneer vervangende grond niet aangeboden kan worden dan dient een premie uit handen breken aangeboden te worden. Reclamant 2 heeft een dergelijk aanbod niet ontvangen waardoor reclamant 2 niet akkoord kan gaan met de aanbiedingen van het waterschap. Om die reden ontbreekt de noodzaak tot onteigening omdat het waterschap te vroeg de conclusie heeft getrokken dat geen overeenstemming mogelijk is.	Het waterschap maakt gebruik van onafhankelijke en gecertificeerde taxateurs die op basis van de daartoe geldende wet- en regelgeving een schadeloosstelling begroten. Uitgangspunt voor de schadeloosstelling is dat reclamant 2 na onteigening in een zelfde vermogens- en inkomenspositie verkeert. Het feit dat de gronden in gebruik zijn als onderzoeksgronden is meegewogen in de begroting van de schadeloosstelling. Het waterschap is bekend met de wens en het belang van reclamant 2 tot het verkrijgen van vervangende grond. Mede om die reden is een schadeloosstelling aangeboden die uitgaat van herinvestering (de aankoop van vervangende grond). Het waterschap heeft zich ingespannen om vervangende grond te verkrijgen zodat reclamant 2 compensatiegrond kan worden aangeboden. Dit heeft echter niet tot resultaat geleid mede omdat reclamant 2 slechts een beperkt aantal gronden geschikt acht als vervangende grond. In tegenstelling tot hetgeen reclamant 2 aangeeft, heeft het waterschap wel een schadeloosstelling aangeboden waarin een premie uit handen breken zit. Dit is ook expliciet benoemd in de aanbieding d.d. 25 september 2025. Het waterschap is niet verplicht tot schadeloosstelling in de vorm van vervangende grond, maar enkel tot een schadeloosstelling in geld. Dat wordt onderschreven in de bekrachtigingsuitspraak van de rechtbank Zeeland – West-Brabant van 1 oktober 2025 (ECLI:NL:RBZWB:2025:6581, rechtsoverweging 7.4) Niettemin heeft het waterschap inspanningen gepleegd

	om vervangende grond te verkrijgen, maar dat heeft nog niet tot resultaat geleid. Het waterschap heeft een redelijke poging gedaan tot minnelijke verwerving en heeft daarmee voldaan aan het noodzaaksvereiste. Volledigheidshalve merkt het waterschap op dat de hoogte van de schadeloosstelling niet ter discussie staat in deze procedure, maar aan de orde komt in de gerechtelijke procedure over de schadeloosstelling bij de civiele rechter.
#6 Reclamant 2 meent dat sprake is van zorgvuldigheidsgebreken in de voorbereiding en vraagt aandacht voor meerdere procedurele tekortkomingen: 6.1 Onvolledige onderbouwing projectmatige noodzaak. De stukken verwijzen naar het projectbesluit en zakelijke beschrijving, maar niet alle onderliggende onderzoeken die impact hebben op onze gronden zijn ter inzage gelegd of toegelicht. Een zorgvuldige belangenafweging vergt volledige transparantie. 6.2 Gebrekkige motivering urgentie. Hoewel in de adviesnota een fasering 2026–2029 wordt genoemd, wordt niet aangetoond waarom het verkrijgen van de gronden per direct noodzakelijk is, zeker nu ontwerp- en optimalisatiefases nog gaande zijn. Er is geen toetsbare onderbouwing dat: • zonder onmiddellijke onteigening het project daadwerkelijk vertraagt; • alternatieve uitvoeringsvarianten op onze percelen zijn onderzocht. 6.3 Onvoldoende individuele belangenafweging. Voor WUR – als onderzoeksinstelling met specifieke bedrijfsvoering, veldproeven en infrastructuur – heeft een aantasting van	6.1 In de zakelijke beschrijving is een toelichting gegeven op het werk waarvoor wordt onteigend. Tevens is verwezen naar het Projectbesluit. Het Projectbesluit inclusief alle bijlagen en onderzoeken is onder andere raadpleegbaar op de projectwebsite. Uit de zienswijze blijkt niet op welke onderzoeken wordt gedoeld. Tijdens de hoorzitting is gevraagd om verduidelijking op dit punt. Per e-mail heeft reclamant 2 laten weten dat wordt gedoeld op onderzoeken inzake verdichting en hydrologische effecten en dat dit onderdeel niet specifiek toeziet op de te onteigenen gronden maar op alle gronden van reclamant 2. Uit bovenstaande blijkt dat dit onderdeel van de zienswijze geen betrekking heeft op de gronden die permanent benodigd zijn en onteigend worden, maar dat dit betrekking heeft op de tijdelijk benodigde grond. Vanuit dit oogpunt is dit onderdeel niet relevant voor de beoordeling of het waterschap kan overgaan tot het geven van een onteigeningsbeschikking. De tijdelijk benodigde grond is immers niet betrokken in de onteigeningsprocedure. 6.2 Volgens artikel 11.11 van de Omgevingswet is geen sprake van urgentie als niet aannemelijk is dat binnen drie jaar na het inschrijven van de onteigeningsakte een begin wordt gemaakt met de verwezenlijking van de beoogde vorm van ontwikkeling, gebruik of beheer van de fysieke leefomgeving waarvoor onteigening nodig is.

percelen substantiële gevolgen. Deze belangen zijn niet individueel beschreven of meegewogen in de ontwerpstukken. 6.4. Formaliteiten niet in acht genomen Op grond van artikel 16.33d Omgevingswet jo. Afdeling 3.4 Awb dient de ontwerponteigeningsbeschikking met bijbehorende stukken ter inzage te liggen op een locatie binnen de gemeente waar de onroerende zaak gelegen is. Deze regel houdt in dat de stukken fysiek op een locatie dienen te liggen. Volgens de ontwerponteigeningsbeschikking en de kennisgeving zou de ontwerponteigeningsbeschikking met bijlagen en de bijbehoren stukken op afspraak ingezien kunnen worden vanaf 3 november tot en met 15 december 2025 in het Gemeentehuis Rhenen en op Projectlocatie de Taats (Grebbedijk 57, 6702 PB Wageningen). Wij hebben echter begrepen dat het fysiek bekijken van de onteigeningsstukken ook bij het maken van een afspraak niet mogelijk is, omdat de stukken niet in geprinte vorm beschikbaar zijn. Daarmee is niet voldaan aan de eis van (fysieke) terinzagelegging, nog daargelaten of daaraan voldaan kan worden door inzage uitsluitend op afspraak mogelijk te maken.	De aannemer is in september 2025 door het waterschap gecontracteerd en gaat het project conform het vastgestelde projectbesluit uitvoeren in de periode van 2026 tot 2029. Daarmee is sprake van de vereiste urgentie. Bezwaren tegen de wijze waarop de dijkversterking is vormgegeven en het ruimtebeslag dat daarvan het gevolg is hebben betrekking op ruimtelijke ordening en horen thuis in de procedure rond het projectbesluit. Zij spelen daarom in deze procedure geen rol. Om deze reden ten overvloede wordt nog het volgende opgemerkt. De ontwerpfase is reeds afgerond voorafgaand aan vaststelling van het Projectbesluit. In de optimalisatiefase staat het permanente ruimtebeslag niet ter discussie. Aan de vaststelling van het Projectbesluit is een uitgebreid planuitwerkings- en ontwerpproces voorafgegaan. In dat proces is ook onderzoek gedaan naar alternatieven. Voor een toelichting daarop wordt verwezen naar het vastgestelde Projectbesluit en de daarbij behorende bijlagen en onderzoeken. 6.3 De onteigeningsprocedure is een instrument dat het waterschap van de wetgever heeft gekregen om te helpen bij de realisatie van ruimtelijke plannen. De beslissing om onder andere de onroerende zaken van reclamant 2 te ontwikkelen, is reeds genomen in het projectbesluit en dus in de ruimtelijke besluitvorming. Reclamant 2 is in de gelegenheid gesteld om hier in de ruimtelijke procedure tegen op te komen. In de onteigeningsprocedure staat dit niet (meer) ter discussie. Daarom ten overvloede wordt nog het volgende opgemerkt. Aan de vaststelling van het Projectbesluit is een uitgebreid planuitwerkings- en ontwerpproces voorafgegaan. In dat proces is ook rekening gehouden met de belangen van de grondeigenaren. Voor een toelichting daarop wordt verwezen naar het

	vastgestelde Projectbesluit en de daarbij behorende bijlagen en onderzoeken. Verder is het volgens het waterschap zo dat aan het belang van reclamant 2 wordt toegekomen door de schadeloosstelling waar zij op grond van de Omgevingswet recht op heeft. Verder kan reclamant 2 indien aantoonbaar schade wordt geleden als gevolg van activiteiten die het waterschap verricht een verzoek om schadevergoeding of nadeelcompensatie indienen conform het schadeprotocol Grebbedijk voor zover vergoeding van die schade niet anderszins is verzekerd. 6.4 De ontwerp onteigeningsbeschikking heeft met alle relevante stukken ter inzage gelegen gedurende de periode 3 november tot en met 15 december 2025. Het is anders dan reclamant 2 beweert niet noodzakelijk om de stukken fysiek ter inzage te leggen. De stukken waren digitaal raadpleegbaar via www.grebbedijk.com/terinzagelegging. En op de genoemde locaties konden de stukken op afspraak digitaal desgewenst met assistentie worden ingezien. Het is niet verplicht om een ontwerp en bijbehorende stukken in papieren vorm ter inzage te leggen (zie bijvoorbeeld de uitspraak van de 31 januari 2018 van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, ECLI:NL:RVS:2018:295). De terinzagelegging heeft conform de van toepassing zijnde wet- en regelgeving plaatsgevonden.
#7 Inhoudelijke bezwaren betreffende de planuitvoering op onze percelen 7.1 Onvoldoende analyse alternatieve oplossingen Uit de stukken blijkt volgens reclamant 2 niet dat is onderzocht of: • een alternatieve waterkering voor de gronden van Reclamant mogelijk is. Dit is een verplicht onderzoek onder het subsidiaire karakter van onteigening. 7.2 Onvoldoende concretisering van de ingreep op de percelen. Reclamant heeft nog geen volledige en definitieve	Onderdeel 7 bevat bezwaren tegen de wijze waarop de dijkversterking is vormgegeven en het ruimtebeslag dat daarvan het gevolg is. Zij hebben betrekking op ruimtelijke ordening en horen thuis in de procedure rond het projectbesluit. Deze bezwaren spelen daarom in deze procedure geen rol. Om deze reden ten overvloede wordt over de verschillende subonderdelen nog het volgende opgemerkt. 7.1 Aan de vaststelling van het Projectbesluit is een uitgebreid planuitwerkings- en ontwerpproces voorafgegaan. In dat proces is ook onderzoek gedaan naar alternatieven. Voor een toelichting daarop wordt verwezen naar het vastgestelde Projectbesluit en de daarbij behorende bijlagen en onderzoeken.

technische informatie ontvangen over: • verlegging van nutsleidingen (die op onze percelen aanwezig zijn); • invloed op toekomstige onderzoeksactiviteiten (gevolgen waterhuishouding en verdichting die uitvoering zijn beschreven in ons bezwaar aan de Raad van State waarvan u op 20 augustus een afschrift heeft ontvangen; als bijlage 2 aangehecht). Zonder deze informatie kan geen goed gemotiveerde beoordeling plaatsvinden van de proportionaliteit van de onteigening. 7.3 Functionele samenhang binnen de bedrijfsvoering. De vijf door het waterschap gewenste percelen maken deel uit van een groter onderzoeksgebied. Gevolgen voor: • toegankelijkheid; • logistiek; • veiligheid (inclusief energie- en datakabels op G 2234 en G 2251); • continuïteit van lopende projecten zijn niet onderzocht of gewogen. 7.4. Bezwaar tegen omvang van de te onteigenen percelen. In de onteigeningslijst wordt voor de percelen van reclamant 2 opgenomen: • G 2234 – 382 m² (WR) • G 2251 – 83 m² + 353 m² (WR) • G 2037 – 2.942 m² (WR) • G 2071 – 3.147 m² (WU). Er is geen ruimtelijk-technische onderbouwing verstrekt waarom precies deze oppervlakten noodzakelijk zijn.	7.2 Het verleggen van kabels en leidingen is de verantwoordelijkheid van de betreffende nutsbedrijven en maakt geen onderdeel uit van deze onteigeningsprocedure. De gesprekken hierover worden gevoerd door en vanuit de betrokken nutsbedrijven. De onteigening ziet alleen op het permanente ruimtebeslag. De door reclamant 2 veronderstelde gevolgen voor waterhuishouding en verdichting betreffen geen schade die een rechtstreeks en noodzakelijk gevolg is van de onteigening. Voor zover reclamant 2 van oordeel is dat dit wel het geval is, zal reclamant 2 dit aannemelijk moeten maken bij de begroting van de schadeloosstelling. Zoals vermeld heeft reclamant 2 tot op heden echter geen onderbouwd tegenvoorstel gedaan. 7.3 Aan de vaststelling van het Projectbesluit is een uitgebreid planuitwerkings- en ontwerpproces voorafgegaan. In dat proces is ook rekening gehouden met de belangen van de grondeigenaren. Voor een toelichting daarop wordt verwezen naar het vastgestelde Projectbesluit en de daarbij behorende bijlagen en onderzoeken. De door reclamant veronderstelde gevolgen kunnen – voor zover deze een rechtstreeks en noodzakelijk gevolg zijn van de onteigening - betrokken worden in de onderhandeling over de schadeloosstelling. Reclamant is door het waterschap in het minnelijk overleg verzocht om met een inhoudelijke reactie te komen op de geboden schadeloosstelling. 7.4 In de zakelijke beschrijving (bijlage bij de ontwerp-onteigeningsbeschikking) is een toelichting gegeven op de ruimtelijk-technische onderbouwing. Tevens zijn tekeningen van het dijkontwerp als bijlage bij de ontwerp-onteigeningsbeschikking ter inzage gelegd. Ook is verwezen naar het Projectbesluit. Daarmee heeft het waterschap voldoende informatie gegeven over de ruimtelijk-technische onderbouwing.
#8 Reclamant 2 merkt op dat een gedoogplicht slechts kan worden opgelegd	De gronden die in het Projectbesluit zijn aangemerkt als tijdelijk ruimtebeslag zijn tijdelijk benodigd voor de

als aan de wettelijke criteria van artikel 10.11 Omgevingswet wordt voldaan. Een van die criteria is dat de belangen van de rechthebbende redelijkerwijs onteigening niet vorderen (sub d). Reclamant 2 wijst er op voorhand op dat hij van oordeel is dat een gedoogplicht gelet op dit criterium niet kan worden opgelegd. Indien er daadwerkelijk een noodzaak zou zijn om deze perceelsgedeelten te gebruiken, welke noodzaak volgens reclamant 2 niet uit de stukken blijkt, zouden die dus onteigend moeten worden indien minnelijke overeenstemming uitblijft.	realisatie van het Projectbesluit. Deze gronden worden na afloop van het tijdelijk gebruik weer (voor zover redelijkerwijs mogelijk) in de oorspronkelijke staat terug geleverd. Het waterschap is van mening dat er geen aanleiding en/of omstandigheden zijn op basis waarvan geconcludeerd dient te worden dat de belangen van reclamant 2 vorderen dat deze gronden onteigend dienen te worden. Dit is bovendien een punt dat in een eventuele gedoogplichtprocedure door reclamant 2 ter discussie kan worden gesteld. De tijdelijk benodigde gronden zijn immers niet opgenomen in de onteigeningsbeschikking. De zienswijze van reclamant 2 vormt geen aanleiding om te onteigeningsbeschikking aan te passen.

Zienswijze	Reactie
#9 D. Peters- van den Brink, D. Peters en tuincentrum De Gruuntjes (hierna gezamenlijk te noemen: "reclamant 3")": Reclamant 3 stelt zich op het standpunt dat er geen noodzaak is tot onteigening omdat ook kan worden volstaan met een gedoogplicht dan wel het vestigen van een opstalrecht. Aangezien reclamant 3 bereid is daaraan medewerking te verlenen is er geen noodzaak tot onteigening.	Zoals ook volgt uit het 'Eigendommenbeleid 2013' van het waterschap dienen de gronden die in het Projectbesluit zijn aangemerkt als permanent ruimtebeslag – en daarmee onderdeel (gaan) uitmaken van de waterkering – in eigendom te worden verworven. Het eigendom van de waterkering is benodigd vanwege de primaire veiligheidsfunctie van de waterkering en omdat eigendom de meeste zekerheid biedt om het noodzakelijk geachte beheer te kunnen uitvoeren ten behoeve van het in stand houden van het waterkerende vermogen. De waterkering is een infrastructureel werk dat een essentiële functie vervult in het kader van de openbare veiligheid (bescherming tegen overstromingen). Daarom verschaft alleen het volledige eigendomsrecht het waterschap de rechtspositie en zeggenschap over de te onteigenen gronden die op grond van het voornoemde beleid noodzakelijk worden geacht om de functie en het belang van de waterkering voor de waterveiligheid te kunnen borgen en het door het waterschap gevoerde beheer van het waterstaatswerk voldoende tot zijn recht te laten komen. Dergelijk beleid is herhaaldelijk door de hoogste bestuursrechter redelijk geacht (zie o.a. ECLI:NL:RVS:2025:4657). Het vestigen van een opstalrecht dan wel het opleggen van een gedoogplicht is met inachtneming van bovenstaande geen aanvaardbaar alternatief. Nu over de verwerving geen overeenstemming is bereikt, staat de noodzaak tot onteigening vast. De zienswijze van reclamant 3 vormt geen aanleiding tot aanpassing van de onteigeningsbeschikking.

Zienswijze	Reactie
#10 H.L. van Zetten en mevrouw G. van Zetten – van Maanen (hierna te noemen "reclamant 4"): 10.1 Reclamant 4 heeft een beroepsschrift ingediend tegen het projectbesluit met diverse punten. Reclamant 4 herhaalt de beroepsgronden in de zienswijze tegen de onteigeningsbeschikking. a. Reclamant 4 wil dat zijn ooievaarsnesten niet verstoord worden, niet onklaar gemaakt worden en dat de ooievaars hier te allen tijde gebruik van kunnen maken. b. Reclamant 4 merkt op dat er een akkoord was bereikt met de rentmeester maar dat zij op donderdag 11 december bericht hebben ontvangen dat er toch geen akkoord was. Om die reden hebben zij een zienswijze ingediend. c. Reclamant 4 merkt op dat het tijdelijk ruimtebeslag structuurschade veroorzaakt en gevolgen heeft voor de door reclamant als proefveld verpachte grond. d. Reclamant 4 merkt op dat er gevolgen worden voorzien voor de aanwezige beregeningsbuis met hydranten, drainage en verzamelputten. Daarnaast wordt aandacht gevraagd voor de bereikbaarheid van een perceel waarop schapen grazen, een toereikende afrastering, het verplaatsen van bomen, een nulmeting ten aanzien het	10.1 Reclamant 4 benoemt een groot aantal punten die reeds naar voren zijn gebracht in het beroepschrift tegen het vastgestelde ontwerpbesluit. Het waterschap heeft hierop reeds een verweerschrift ingediend. Voor zover op de onderdelen van de zienswijze is gereageerd in dit verweerschrift wordt daarnaar verwezen. a. Dit onderdeel heeft geen betrekking op de onteigening omdat het ziet op de ruimtelijke afwegingen. In het verweerschrift op het beroepschrift (onderdeel 8.1) heeft het waterschap bovendien al gereageerd op dit punt. b. Medio december is er door partijen een overeenstemming bereikt wat op het moment van het opstellen van deze zienswijzennota wordt uitgewerkt in een overeenkomst. Op dit punt wordt hierna (onder 10.3) verder ingegaan. c. Dit onderdeel heeft geen betrekking op de onteigening maar op het tijdelijk ruimtebeslag en in het verweerschrift op het beroepschrift (onderdeel 8.2) heeft het waterschap gereageerd op dit punt. d. Deze bezwaren zien gedeeltelijk op de ruimtelijke afweging en die staat in deze procedure niet ter discussie. De bezwaren zien gedeeltelijk op de tijdelijk benodigde grond en staan om die reden ook niet in deze procedure ter discussie. In het verweerschrift op het beroepschrift (onderdeel 8.3 tot en met 8.12) heeft het waterschap bovendien al gereageerd op deze punten. 10.2 Van een onteigeningsbelang is zoals gesteld in artikel 11.6 aanhef en onder c van de Omgevingswet sprake als de beoogde vorm van ontwikkeling, gebruik of beheer van de fysieke leefomgeving mogelijk is gemaakt door een vastgesteld projectbesluit.

onroerend goed, een vrijwaring van aansprakelijkheid en een toezegging ten aanzien van een extra zomerdijk. Reclamant 4 heeft grote bezwaren tegen de aanleg van een ooibos. Reclamant 4 acht de duur van het tijdelijk gebruik te lang en vindt de uitrit voor zwaar vrachtverkeer naast de woning niet acceptabel. Reclamant 4 verzoekt het waterschap en provincie om zorg te dragen voor bereikbaarheid van het bedrijf. Reclamant 4 stelt dat het besluit is genomen op basis van een onzorgvuldige belangenafweging met onevenredige lasten en gevolgen. 10.2 Reclamant 4 geeft aan dat er geen onteigeningsbelang is, omdat het beoogd effect niet kan worden gerealiseerd. 10.3 Reclamant 4 merkt op dat met het ontbreken van het belang ook de noodzaak ontbreekt. Reclamant 4 geeft aan in overleg te zijn met het waterschap en geeft dat de stroperige gang van zaken bij het waterschap de oorzaak is dat er nog geen getekende overeenkomst is. 10.4 Reclamant 4 verzoekt – uit coulance – een proceskostenvergoeding toe te kennen voor het voeren de zienswijzenprocedure.	Dat is in onderhavig situatie het geval. Het projectbesluit voor de dijkversterking Grebbedijk is door het dagelijks bestuur van het waterschap op 10 juni 2025 vastgesteld en bij brief van 1 juli 2025 door Gedeputeerde Staten van Gelderland goedgekeurd. 10.3 Het waterschap heeft (blijkens het logboek) uitvoerig geprobeerd om middels minnelijk overleg tot overeenstemming te komen. Sinds juni 2024 is het waterschap in gesprek met reclamant over de grondverwerving. Er hebben meerdere overleggen en contactmomenten plaatsgevonden. Er is op 23 januari 2025 een schriftelijk aanbod uitgebracht en op 3 september 2025 is nogmaals een schriftelijk aanbod gedaan. Beide biedingen zijn door reclamant niet aanvaard. Het waterschap heeft een redelijke poging gedaan tot minnelijke verwerving. Medio december, na het ter visie leggen van de ontwerp-onteigeningsbeschikking, is er – op hoofdlijnen - overeenstemming bereikt. Deze overeenstemming dient te worden uitgewerkt in een overeenkomst. Deze overeenkomst wordt op het moment van het opstellen van deze zienswijzennota opgesteld. Aangezien er nog geen onherroepelijke overeenkomst is aangegaan en juridische levering nog niet heeft plaatsgevonden is er een noodzaak tot onteigening. Het is van belang dat het waterschap tijdig beschikt over de benodigde gronden om uitvoering te kunnen geven aan het projectbesluit. Gezien de doorlooptijd van (het vervolg van) de onteigeningsprocedure is het van belang dat op korte termijn een onteigeningsbeschikking wordt gegeven. Zodra er een onherroepelijke overeenkomst is met reclamant en de benodigde gronden juridisch zijn geleverd zal de onteigeningsprocedure voor de gronden van reclamant niet worden voortgezet. 10.4 Kosten voor juridische bijstand die betrekking hebben op de onteigening komen – voor zover deze de dubbele redelijkheidstoets kunnen doorstaan – voor vergoeding in aanmerking.

	Daarover hebben partijen reeds overeenstemming bereikt, zie 10.3. Voor het geval er onverhoopt geen minnelijke overeenstemming tot stand komt dan zal de rechter de kostenvergoeding moeten vaststellen, nadat het waterschap in de gelegenheid is gesteld om op de kostenopgave te reageren. De zienswijze van reclamant 4 vormt geen aanleiding om de onteigeningbeschikking aan te passen.

3. Gevolgen voor de beschikking tot onteigening

Gezien de inhoud van de genoemde zienswijzen en de reactie van het bevoegd gezag hierop is er geen aanleiding de ontwerponteigeningsbeschikking aan te passen.